

Protestant Theological University

Review of: Wim Dekker, Verbonden en vervreemd: Over de God van Paulus op de Areopagus

Moehn, W.H.T.

Published in:
Theologia Reformata

Published: 01/01/2019

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Moehn, W. H. T. (2019). Review of: Wim Dekker, Verbonden en vervreemd: Over de God van Paulus op de Areopagus. *Theologia Reformata*, 62(3), 313-314.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons). You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

This publication might have been made available through the PThU Research Portal under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the PThU website: <https://www.pthu.nl/over-ptthu/bibliotheek-ptthu/diensten/article-25fa-taverne-amendement-end-user-agreement.pdf>

Takedown policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will investigate your claim and remove access to the work if necessary: bibliotheek@pthu.nl.

Downloaded from the PThU Research Portal (Pure): <https://pure.pthu.nl>.

bestaan kent (1897-1907), over drie predikanten uit het Friese Noordwolde, over Hendrikus Johannes Prakke (1900-1992) en de vrijzinnigheid in Drenthe, en over vrijzinnigen in Rhenen, in Amersfoort en Oudshoorn.

De bundel is vooral bedoeld voor de kring rond de Vereniging van Vrijzinnige Protestanten in Nederland, waarvan Tillema beleidssecretaris is. Dat de bundel in eigen beheer is uitgegeven, is te begrijpen, maar wie zelfs niet de moeite neemt om een ISBN-nummer aan te vragen, geeft een boek prijs aan de vergetelheid. De noeste arbeid van amateurs, in de zin van 'liefhebbers', levert vaak een schat aan kennis op over de kleine kerkgeschiedenis en verdient beter. De artikelen zijn voorzien van mooie illustraties.

H. van den Belt

Missiologie en oecumenica

Wim Dekker, *Verbonden en vervreemd: Over de God van Paulus op de Areopagus* (Zoetermeer, Utrecht: Boekencentrum, 2018) 208 p., € 18,99 (ISBN 9789023950417).

Wie wil weten waarom de auteur gekozen heeft voor de titel *Verbonden en vervreemd*, ontvangt pas op de laatste bladzijde een antwoord: de bestemming van de mensen ligt in de verbondenheid met hun Schepper en in de vervreemding van hun Schepper dreigen zij hun bestemming mis te lopen. Dit boek is de afsluiting van de trilogie waarin eerder de delen *Marginaal en missionair*, *Kleine theologie voor een krimpende kerk* (2011) en *Tegendraads en bij de tijd*. Verder in het spoor van *Bonhoeffer* (2015) zijn verschenen. Nadat eerst de nieuwe missionaire context in Nederland verkend is, wendt Dekker zich ten slotte tot de bronnen van de christelijke traditie en concentreert hij zich op de beroemde

toespraak die Paulus op de Areopagus in Athene heeft gehouden (Handelingen 17:15-34). In deze toespraak heeft de apostel als een van de eerste christelijke zendelingen de kernpunten van het christelijk geloof verwoord. De weergave van Lukas moet gezien worden als 'een impressie van de prediking van de apostel' (27). Zo ongeveer moet het gegaan zijn.

De auteur gaat met deze keuze een andere weg dan bijvoorbeeld Johannes Calvijn gegaan is, die de toespraken in de weergave van Lukas gemeten heeft aan zijn eigen concept van christelijke verkondiging. Nogal ingrijpend is zijn commentaar dat Paulus waarschijnlijk eerst gesproken heeft over de genade van Christus en dat hij Hem *eerst* als Verlosser verkondigd heeft, om Hem pas *daarna* als Rechter voor te stellen. Pastorale en homiletische motieven spelen hier een rol. Naar Calvijns overtuiging mag de hoorder van een preek nooit met gevoelens van wanhoop achtergelaten worden, alsof er geen vergeving meer mogelijk is. Lukas heeft hier zijns inziens geen rekening gehouden met de basisprincipes van de verkondiging van het evangelie. Onderdelen van de boodschap die Lukas slechts met een paar woorden heeft weergegeven, moet Paulus veel uitvoeriger aan de orde gesteld hebben. Hij heeft niet slechts met een enkel woord vermeld dat Christus uit de doden was opgestaan, maar hij heeft tegelijkertijd ook over de kracht van de opstanding gesproken. Dekker daarentegen honoreert de tekst zoals die voor ons ligt en hij is ervan overtuigd dat zowel de toenmalige als de huidige samenleving geen belemmering vormt om de hoge pretenties van het christelijk geloof uit te dragen. Hij gaat daarbij de weerbarstigheid van Paulus' woorden niet uit de weg en pleit ervoor niet langer God zo lief en zo vriendelijk mogelijk voor te stellen, maar de moed te hebben het woord 'beking' opnieuw te leren spellen in de context van de 21^e eeuw.

Het tegendraadse karakter van het evangelie mag niet gemaskeerd worden. Heel duidelijk komt dat aan het licht bij de opstanding van de doden. Op een boeiende en spannende wijze denkt Dekker door over degenen die reageren dat zij later nog wel eens met Paulus van gedachten willen wisselen over opstanding (Handelingen 17:32). Het zou heel goed kunnen dat zij wat zij horen totaal niet kunnen inpassen in wat zij tot dan toe van dood en leven hadden begrepen. Hier ligt de uitdaging om over het interpretatiekader na te blijven denken. Daarbij is het volgens de auteur niet de vraag of we het leerstuk van de opstanding zo letterlijk mogelijk geloven. 'De vraag is of we ons om willen keren in de richting van die God, die ons voorgaat naar zijn nieuwe wereld (...) die alle verbeelding te boven gaat' (130).

We feliciteren de auteur van harte met de voltooiing van zijn trilogie. Dit laatste deel leent zich uitstekend voor een leeskring in de gemeente en wie overweegt in de leerdienst over andere stof te preken dan de *Heidelberse Catechismus* heeft uitermate boeiend materiaal in handen voor de hermeneutische en homiletische bezinning voorafgaand aan het waagstuk van de prediking voor hoorders die in de 21^e eeuw geroepen zijn hun geloof te verantwoorden.

W.H.Th. Moehn

Thomas Söding en Bernd Oberdorfer (red.), *Kontroverse Freiheit. Die Impulse der Ökumene* [Quaestiones Disputatae, 284] (Freiburg im Breisgau: Herder, 2017) 384 p., € 38,00 (ISBN 9783451022845).

De *Deutsche Ökumenische Studienausschuss* (DÖSTA), een oecumenische gespreksgroep waarin niet alleen rooms-katholieke en protestantse, maar ook 'freikirchliche' (baptisten, methodisten, doopsgezinden) en tot één

van de orthodoxe kerken behorende theologen participeren, heeft zich enige tijd gezamenlijk beziggehouden met het thema 'vrijheid', met als resultaat deze bundel. De bijdragen zijn verdeeld in vier clusters: (1) 'Ökumenische Spannungspole', (2) 'Biblische Anstöße', (3) 'Historische Konstellationen' en (4) 'Systematische Grundfragen'.

In het eerste deel leveren Andrea Strübind en Daniel Munteanu een bijdrage uit respectievelijk 'freikirchliche' en orthodoxe hoek, die laten zien dat de theologische discussie er nog weer heel anders uit komt te zien, wanneer we ons niet beperken tot de controverserome-reformatie op dit punt.

Het tweede cluster bevat één bijdrage over het Oude Testament – de uittocht uit Egypte 'als Denkfigur im Buch Exodus und im Dritten Makkabäerbuch' (Barbara Schmitz) – twee over bevrijding in het corpus paulinum en één over de 'Befreiende Wahrheit' in het Evangelie naar Johannes (Thomas Söding). Schmitz betoogt dat het relaas van de bevrijding uit Egypte in het boek Exodus versleuteld-anachronistisch de bezetting van Israël door de Assyriërs weerspiegelt. Robert Vorholt merkt, nadat hij heeft geconstateerd dat het moderne verstaan van vrijheid zich een eindweegs van dat van de apostel Paulus heeft verwijderd, op dat voor de apostel vrijheid in God gefundeerd is, terwijl de filosofie van de moderne tijd een vrijheid heeft bedacht die als eerste de vrijheid van God proclameert. In de tweede bijdrage over Paulus gaat Petra von Gemünden na wat het eigene en onderscheidende is van Paulus' spreken over bevrijding van de slavernij van de zonde in vergelijking met hoe die gezien werd in de Griekse en Romeinse context. Een significant verschil is dat vrijgelaten slaven in de samenleving een ondergeschikte positie hielden en geacht werden hun voormalige heer te blijven dienen, met als schrikbeeld hernieuwde slavernij. De bevrijding in en door Christus is daarin uniek, dat